Eindrapportage publieksparticipatie Hofplein

‘Dromen over het nieuwe Hofplein’

Februari - april 2021

Gemeente Rotterdam

Inleiding

Tussen 8 februari en eind maart voerde Stadsontwikkeling van de gemeente Rotterdam een participatieproces uit voor het schetsontwerp van het Hofplein. Doel van dit proces was en is om bij bewoners en ondernemers draagvlak voor de plannen en aanvullende ideeën en suggesties ('dromen') op te halen die goede input zijn voor het voorlopige ontwerp dat in de zomer wordt afgerond. Het nieuwe Hofplein is onderdeel van de zeven Stadsprojecten van het gemeentebestuur van Rotterdam.

In dit reactiedocument geven wij een weergave van de resultaten en opbrengsten van dit proces. Een proces dat aanvankelijk gedwarsboomd leek te worden door de Coronapandemie en de verstevigde lockdown die vanaf eind 2020 gold. Maar niks is minder waar. Weliswaar hebben we traditionele kanalen als straatinterviews, persoonlijke gesprekken en bijeenkomsten moeten schrappen. Een nieuw instrument zoals Gemeentepeiler bleek een volwaardig alternatief. Meer dan zesduizend (!) ingevulde vragenlijsten, bijna 2.300 reacties via e-mail en social media, vijf Fonteingesprekken, vier Expertmeetings en een geluidsworkshop werden online gehouden. Iedere betrokken Rotterdammer kon op enigerlei wijze meedoen.

Of het nou over verblijven, wandelen, rust zoeken, oversteken, geluid, trams, verkeer, cultuur of gevarieerde activiteiten ging, één gevoel domineert als we terugkijken. Namelijk dat van enthousiasme en positivisme met een gezonde kritische houding. Op z'n Rotterdams dus!

De reacties hebben we op verschillende wijzen gecategoriseerd en in algemene termen becommentarieerd. Zo kunnen die de komende periode wellicht een plek in het voorlopig ontwerp krijgen.

Over het algemeen vinden de mensen met wie we spraken of die ons een vragenlijst of andere reactie toestuurden, de plannen logisch én vooral aantrekkelijk. Dat komt vooral vanwege de combinatie groen, water, minder (auto)verkeer en meer ruimte voor wandelaars en fietsers. En dat in het hart van de stad. We kijken terug op een inspirerende periode die nieuwe inzichten en ideeën heeft opgeleverd. En daarom durven we te zeggen dat het Hofplein een plek is van en voor alle Rotterdammers.

Samenvatting

Gedurende zeven weken spraken we met een groot aantal mensen in Fonteingesprekken. Met experts in afzonderlijke meetings. Geluidswandelingen en een geluidsworkshop. Niet op straat, in een zaaltje of op het plein. Online in MS Teams en via social media en e-mail.

Het proces startte op 8 februari met een filmpje van wethouder Bokhove waarin zij alle Rotterdammers opriep om dromen over het Hofplein te delen. Vlak daarna werd de eerste vragenlijst via Gemeentepeiler gedeeld. Hieraan geven meteen ruim 1000 mensen gehoor. Zeven andere vragenlijsten volgden met uiteindelijk 6.394 ingevulde vragenlijsten.

Op 17 februari was het eerste Fonteingesprek. Voor eenieder die wilde. Er volgende nog vier Fonteingesprekken, waaronder een met ondernemers en een met direct omwonenden.

Via email, Facebook en Instagram werden eveneens dromen gedeeld of het proces becommentarieerd: 1.978 *likes* en 287 reacties.

Met de Urban Department Store, het Rotterdam Central District, de Fietsersbond en architect en ontwikkelaar van The Rise (Red Company) zijn expertmeetings georganiseerd. Over verkeerscirculatie, plinten, fietsvoorzieningen, oversteekplaatsen en signaleringssystemen, waterberging, kunst en cultuur in het publieke domein.

En er was een heuse geluidsworkshop en een aantal geluidswandelingen. Vooral het piepende geluid van de trams op de rails en het voortdurende belgeluid van het tramsignaleringssyteem bleken hete hangijzers met 98 trams per uur over het Hofplein. Zeker voor direct aanwonenden.

De samenvattingen en conclusies komen hierna. Overall hebben we veel enthousiaste en positieve reacties ontvangen. Mensen vinden de ambities die we hebben met het Hofplein geloofwaardig, logisch en realistisch. Sommigen vragen aandacht voor behoud van de unieke Rotterdamse sfeer en uitstraling van het plein, anderen voor meer alledaagse zaken als beheer, sociale en verkeersveiligheid.

Uiteraard zijn er ook andere, meer kritische geluiden zoals 'laat het Hofplein het Hofplein blijven'. Bereikbaarheid van de stad en toegang voor automobilisten maakt vooral ondernemers in de binnenstad alert. En het overheersende geluid van trams en de wind kunnen verstorende factoren zijn bij de verblijfsfunctie van het Hofplein.

De komende weken wordt duidelijk welke dromen, ideeën en suggesties een plek krijgen in het voorlopig ontwerp. Ook de kritische geluiden over mobiliteit en vooral geluid. Dit wordt nog een interessant en intensief afwegingsproces. In het startfilmpje zei de wethouder al dat de verwachting moet zijn dat de gemeente keuzes moet maken en niet alles kan meenemen. Een participatieproces is geen stemming waarbij de meerderheid de richting aangeeft. Wij hebben dit proces op deze wijze bewust doorlopen om het plan van aanpak en programma van eisen te verrijken met dromen en adviezen van bewoners, ondernemers en betrokken partners. Daarmee wordt het plan en het ontwerp alleen maar beter.

Door deze werkwijze is de doelstelling gehaald om (meer) draagvlak voor de plannen te verkrijgen. In kwantitatieve zin, en zeker ook in kwalitatieve. Het geheel aan opbrengsten is de basis om medio 2021 een positief besluit over het voorlopig ontwerp voor de inrichting van het Hofplein te nemen.

Is de participatie van bewoners, ondernemers en gebruikers hiermee helemaal afgerond? Zeker niet. Er moeten nog stappen worden gezet voordat we in 2023 met de realisatie aanvangen. En daarna wordt het Hofplein gebruikt. Anders dan nu en toch ook weer niet helemaal. Het blijft het grote, centrale en enige stadsplein van Rotterdam dat van alle Rotterdammers is. Voor alle Monopolyspelers bij elke worp met de dobbelstenen en een keer in de 20 jaar voor alle Nederlanders als Feyenoord kampioen is.

Het proces

In december 2020 startten we met het organiseren en uitvoeren van de publieksparticipatie Hofplein. Medio januari 2021 was het plan van aanpak gereed met als doelen:

- Input van zoveel mogelijk Rotterdammers voor het voorlopig ontwerp van het Hofplein dat in juni 2021 gereed moet zijn;
- Breed draagvlak in de stad;
- Uitvoering van de gemeenteraadsmotie ‘Stadmaken doen we met zijn allen’ over samenspraak rondom de Stadsprojecten, waaronder het Hofplein.

Voor de aanpak formuleerden we de volgende uitgangspunten:

- Respect voor historie van het Hofplein en zijn omgeving;
- Persoonlijke communicatie via onlinekanalen;
- Met een luchtige, ontvankelijke en enthousiaste toon.
- Heldere verwachtingen voor iedereen, transparantie en relevante informatie.

De vijf belangrijkste onderdelen van het ontwerp

Van alle reacties spreekt 72% van alle respondenten (Gemeentepeiler, social media en e-mail) steun uit voor het nieuwe inrichtingsplan met meer ruimte om de fontein en het verkeer naar de randen.
In alle reacties worden de volgende thema's door Rotterdammers als belangrijkst aangegeven:

- Duurzaamheid
- Kunst en erfgoed
- Ruimte voor fietser en voetganger (mobiliteit)
- Groen
- Uitgaan, vermaak en invullen plinten

De vijf meest genoemde zorgen

- Geluid van trams op rails (98 x per uur)
- Geluid van tramsignaleringssysteem
- Bereikbaarheid binnenstad en winkels met de auto
- Verkeerscongestie elders (als gevolg van minder ruimte auto's)
- Invullen van de plinten

De vijf nieuwe ideeën en inzichten

- Ondertunnel het Hofplein voor autoverkeer
- Verplaats de fontein naar het midden
- Breng de stadspoort weer terug aan rand Hofplein, begin Coolsingel
- Pootjebaden met je kinderen in het water
- Laat de wereld onder de fontein zien (de installaties onder het Hofplein)

Communicatie

Mensen willen en kunnen participeren als de vraag concreet, helder en eenduidig is. De verwachtingen realistisch. De informatie begrijpelijk en beschikbaar.

Dit was de eerste opgave bij de start van dit project. Een stedenbouwkundig en ambtelijk plan vertalen naar de bewoners en ondernemers in onze stad en daarin meteen aangeven rondom welke vragen we graag met hen in gesprek willen en waarom.

De keuze voor kanalen en media is hierbij eveneens relevant, zeker in deze tijd van thuiswerken en social distancing. Samenvattingen zijn gemaakt, beeldmateriaal verzameld, presentaties gemaakt, vragenlijsten opgesteld. Het filmpje met wethouder Bokhove was het middel waar al deze uitdagingen samenkwamen en concreet werden gemaakt: ***Dromen over het nieuwe Hofplein!***

Uitnodigingen werden digitaal verspreid en gericht aan iedereen in de stad die mee wil praten en denken over het Hofplein. Alle direct omwonenden zijn via een direct mailing op hun postadres uitgenodigd voor een van de Fonteingesprekken. Elke deelnemer kreeg een bevestiging via e-mail en vervolgens op dezelfde wijze een link voor deelname toegestuurd. Na afloop werden mensen via deze weg bedankt voor hun inbreng en gaven we meteen de drie meest besproken onderwerpen van desbetreffende bijeenkomst.

Programma werd via gemeentelijke kanalen aangekondigd, alsmede de mogelijkheid om vragenlijsten op Gemeentepeiler in te vullen.

Gemeentepeiler

Op Gemeentepeiler zijn een algemene en zeven thematische vragenlijsten gepubliceerd. Deze zijn door bijna 6.500 mensen ingevuld. Een overzicht van de opbrengsten hiervan zit in de bijlage 1. Het algemene beeld dat Gemeentepeiler laat zien is dat Rotterdammers een groener plein willen om ook te kunnen verblijven en verkoeling en rust zoeken in een hectische stad. Een plein waar voetgangers en fietsers meer ruimte krijgen dan het autoverkeer.

Verder is duidelijk dat de meeste mensen het toejuichen dat inrichting en gebruik van het Hofplein gaan veranderen. Gemeente, bewoners en gebruikers zitten derhalve op dezelfde golflengte.

Sociale media

Deze geven eenzelfde beeld als Gemeentepeiler: meer groen en rust om er te kunnen verblijven, meer ruimte voor fietsers en voetgangers. Een ondersteuning van de voorgestelde weg.

Expertmeetings

Met een paar bijzondere mensen en organisaties zijn we meer de diepte in gegaan op een bepaald thema.
In bijlage 2 staan de verslagen van deze sessies.

Met de ondernemers in de binnenstad, verenigd in de Urban Department Store, spraken we over bereikbaarheid en het mobiliteitsplan van de gemeente. Met de gebruikers van bedrijven in en om Schiekadeblok/Delftsestraat (Rotterdam Central District) spraken we ook over mobiliteit en over de mogelijke plintfuncties. Met de Fietsersbond over fietsroutes en verkeerssignalering voor een soepele doorstroming van de 35.000 tot 45.000 fietsers per etmaal op het Hofplein. Het gesprek met ontwerpers van The Rise (Red Company) ging over integratie van beide projecten, met name rond waterberging. Met alle gesproken 'experts' is afgesproken om het gesprek over het Hofplein voort te zetten.

Geluidsworkshop

Onder leiding van afdeling Milieu zijn wandelingen, gesprekken en uiteindelijk ook een workshop over geluid op het Hofplein (nu en in de toekomst) gedaan. Geluid, met name veroorzaakt door de tramrails en door de wind, blijken de belangrijke bronnen van grote ergernis. Niet alleen bij omwonenden. De RET was bij de workshop aanwezig en zet gesprekken met omwonenden over dit thema nu al voort om tot een acceptabele oplossing te kunnen komen. Geluid is een zeer relevante factor om van het Hofplein ook een heus verblijfsplein te maken. Het advies over geluid is eveneens als bijlage opgenomen.

Het vervolg

De komende maanden gaan we aan de slag met alle suggesties, vragen, opmerkingen, ideeën, kritiekpunten en complimenten. In dit document geven we een eerste reactie op alle verzamelde opbrengsten: vragenlijsten, verslagen, adviezen. Hoewel die input zeer divers is, kunnen we er een aantal belangrijke rode draden uit halen. Dat is in feite hierboven in deze rapportage al gedaan en daarmee gaan we de komende weken en maanden verder. Het meedenken en geven van adviezen kan wat ons betreft doorgaan. Samen maken we van het Hofplein het perfecte, groene stadsplein dat zo steeds duidelijker voor ogen komt.

Het participatietraject was rijk en inspirerend. Het zet ons aan het denken, maar vooral ervaren we het als een steunbetuiging, als een gezamenlijke opgave, als gedeeld eigenaarschap. Vanuit dezelfde ambitie: Rotterdam mooier, schoner, groener, inclusiever, duurzamer, aantrekkelijker maken.

Een enkele keer gaan we graag met een expert of partner het gesprek nogmaals aan. Een andere keer zullen we wellicht wat mensen wederom uitnodigen om over een voorgestelde insteek of gedachtegang nog eens door te praten. Over geluid. Over mobiliteit. Over de plinten. Over de kunstwerken. Over het monumentale karakter. Vooral ook over groen en ruimte voor voetgangers en fietsers.

In het begin van deze rapportage zeiden we al: de weerslag van de participatie krijgt vorm in het voorlopig ontwerp dat we komende zomer voor besluitvorming aan het College van burgemeester en wethouders en vervolgens aan de gemeenteraad voorleggen. Dan blijkt dat onze dromen ook werkelijkheid worden.

Rotterdam, april 2021

Projectteam Herinrichting Hofplein

Bijlagen

Bijlage 1 - Inventarisatie opbrengst publieksparticipatie Hofplein via Gemeentepeiler en social media
Bijlage 2 - Verslagen expertmeetings
Bijlage 3 - Programma Workshop 'Hoe gaat het Hofplein klinken?'
Bijlage 4 - Screenshots webpagina, gemeentepeiler, AD en filmpje Kick-off
Bijlage 5 - Sfeer impressies nieuw Hofplein
Bijlage 6 - Presentatie Hofplein Fonteingesprekken

Bijlage 1 - Inventarisatie opbrengst publieksparticipatie Hofplein via Gemeentepeiler en social media

Rotterdammers willen een groener plein om te kunnen verblijven en verkoeling te vinden en met meer ruimte voor fietsers en voetgangers.
Tegelijkertijd betekent dit een plein met minder ruimte voor autoverkeer.

De Rotterdammers en het gemeentebestuur zitten wat betreft het toekomstige Hofplein op dezelfde lijn.

De 5 meest passende beschrijvingen van het huidige Hofplein volgens de Rotterdammers.

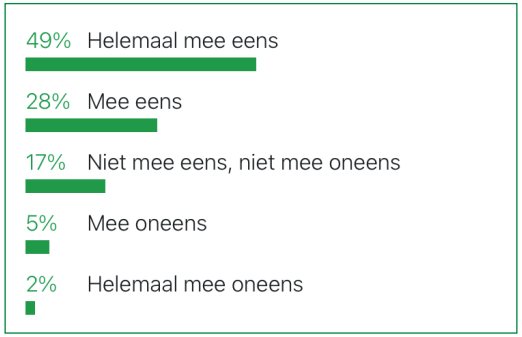
- Druk verkeersknooppunt - 75%
- De fontein is beeldbepalend – 53%
- Erg veel steen en asfalt – 35%
- Verouderd – 21%
- Veel potentie – 21%

Met minder dan 10% zijn beschrijvingen als indrukwekkend groot stadsplein (8%), goede plek voor festiviteiten (7%) en gezellig plein (4%) minder populair.

Is het Hofplein dringend aan vernieuwing toe?

77% vindt van wel

De veranderingen van het Hofplein gaan over heel veel zaken. Als men moet kiezen dan zijn dit de twee belangrijkste zaken die zij willen veranderen aan het Hofplein:

- Meer groen (38%)
- Minder autoverkeer, meer ruimte voor fietsers en voetgangers (35%)

Verblijven en beleven

Het Hofplein wordt een plein waar je makkelijk naar toe kan lopen en verblijven. Wat is voor de Rotterdammers hierbij van belang? Men kon meerdere antwoorden geven.

- Veilig en gemakkelijk oversteken - 72%
- Plaats om verkoeling en rust te vinden – 49%
- Niets, alleen groen, fontein en wat bankjes – 41%
- Aantrekkelijke voorzieningen zoals een mobiele koffie- of foodtruck – 31%
- Plek om te bewegen – 16%

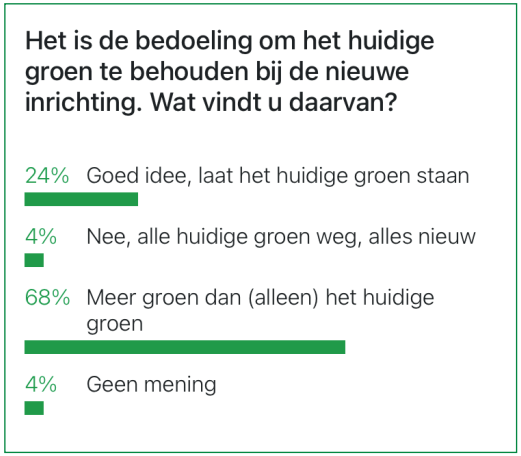
Groen, schone lucht en duurzaamheid

Meer groen en groenbehoud

Rotterdammers zijn voorstander van meer groen bij de inrichting van het nieuwe Hofplein. 68% geeft aan meer groen dan het huidige groen te willen zien.

24% geeft aan het huidige groen voldoende te vinden.

Slechts een enkeling kiest voor meer groen waarbij het huidige groen plaats moet maken voor het nieuwe groen.

Welk soort groen wil de Rotterdammer terug zien op het Hofplein?
Top 5 aan reacties:

- Grote bomen
- Bomen die in elk seizoen iets moois bieden of bladhoudend blijven
- Diversiteit aan boomsoorten
- Bomen die schaduwplekken creëren
- Bomen die de biodiversiteit bevorderen

'Een mix van kleuren die de samenleving vertegenwoordigt. Alles naast elkaar - klein groot, dik, oud jong - om te laten zien dat het bij elkaar past en samen gaat.'

Duurzaamheid

89% van de respondenten vindt het belangrijk tot heel belangrijk dat de gemeente duurzaamheid als prioriteit stelt bij het inrichten van het nieuwe Hofplein.

Waar denken zij aan bij een duurzame inrichting en duurzame voorzieningen voor het Hofplein? De top 5:

- Groen (bomen, gras, planten) ter bevordering van luchtkwaliteit, verkoeling, wateropvang, windbescherming en biodiversiteit.
- Waterberging / wateropslag én hergebruik van het water op het plein, bijvoorbeeld voor het bewateren van beplanting of voor de fontein.
- Reduceren van de CO2 uitstoot door het verminderen van autoverkeer en/of betere doorstroming van het verkeer te realiseren op het Hofplein.
- Gebruik van duurzame, gerecyclede of hergebruikte materialen.
- Opwekken van energie door bijvoorbeeld zonnepanelen of windturbines voor voorzieningen op het Hofplein.

'Wateropvang rondom de fontein waar 's winters op geschaatst kan worden en in de zomer kinderen in kunnen spelen.'

Verkeer en geluid

Welke gebruikersgroep vindt de Rotterdammer het meest belangrijk bij de inrichting van het nieuwe Hofplein?

Fietsers en voetgangers/wandelaars worden met respectievelijk 79% en 75% als meest belangrijke gebruikersgroepen benoemd. Gevolgd door het Openbaar Vervoer (61%). Automobilisten worden het minst belangrijk ervaren met 27%.

Bovenstaande cijfers zijn een optelsom van waardering 4 en 5 uit onderstaand tabel.

Het huidige Hofplein is een druk verkeersplein met verschillende gebruikersgroepen (automobilisten, fietsers, voetgangers, openbaar vervoer). Deze gebruikers zorgen ook voor geluid. We vroegen Rotterdammers hoe zij het geluid op en rond het Hofplein waarderen.

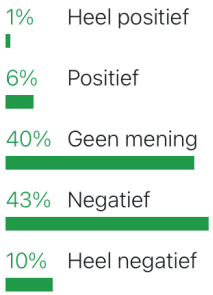
53% de respondenten waardeert het geluid op en rond het Hofplein slecht tot zeer slecht. 40% heeft geen uitgesproken mening over het geluid op en rond het Hofplein.

	1 (heel onbelangrijk)	2	3	4	5 (heel belangrijk)
Automobilisten	24%	21%	28%	14%	13%
Voetgangers, wandelaars	5%	6%	14%	25%	50%
Fietsers	4%	4%	13%	29%	50%
Openbaar Vervoer	5%	8%	27%	31%	30%

Volgens het schetsontwerp komt er meer ruimte rond de fontein voor ander gebruik. Autorijbanen en fiets- en voetpaden komen meer langs de randen van de gebouwen. Er komt minder ruimte voor auto's.

72% van de respondenten vindt dit een goed idee. Slechts 16% is het hier niet mee eens.

Hoe ervaart u het geluid op en rond het Hofplein?

Volgens het schetsontwerp komt er meer ruimte rond de fontein voor ander gebruik. Autorijbanen en fiets- en voetpaden komen meer langs de randen van de gebouwen. Er komt minder ruimte voor auto's. Vindt u dat een goed idee?

Openbaar vervoer: bereikbaarheid en verbinding

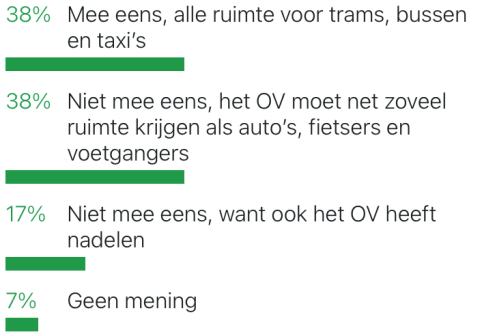
Rotterdammers zijn verdeeld over de hoeveelheid ruimte die het OV moet krijgen op het Hofplein ten opzichte van andere verkeersvormen. 38% van de respondenten geeft aan dat trams, bussen en taxi's meer ruimte moet krijgen waar 38% vindt dat het OV net zoveel ruimte moet krijgen als auto's, fietsers en voetgangers.

Rotterdammers zijn verdeeld over de hoeveelheid ruimte die het OV moet krijgen op het Hofplein ten opzichte van andere verkeersvormen. 38% van de respondenten geeft aan dat trams, bussen en taxi's meer ruimte moet krijgen waar 38% vindt dat het OV net zoveel ruimte moet krijgen als auto's, fietsers en voetgangers.

Welke OV voorzieningen vinden de Rotterdammers het belangrijkste voor het nieuwe Hofplein?
Er is een duidelijke voorkeur voor voorzieningen voor collectief openbaar vervoer ten opzichte van individueel vervoer. Belangrijkste OV voorzieningen voor het Hofplein vindt men metrovoorzieningen (53%), tramhaltes en overstapplekken (48%) en bushaltes en overstapplekken (32%), gevolgd door individueel vervoer: deelfietsen en deelauto's (25%) en taxi-standplaatsen (12%).

Bovenstaande cijfers zijn een optelsom van waardering 4 en 5 uit de tabel hiernaast.

Het Hofplein is en blijft een verkeersplein. Openbaar vervoer (OV) moet er meer ruimte krijgen.

	1 (heel onbelangrijk)	2	3	4	5 (heel belangrijk)
Tramhaltes en overstapplekken	10%	14%	29%	26%	22%
Bushaltes en overstapplekken	15%	21%	32%	18%	14%
Metro	10%	9%	25%	23%	32%
Taxi-standplaatsen	38%	28%	23%	7%	5%
Deelfietsen en deelauto's	27%	23%	25%	14%	11%

Plinten, wonen en ondernemen

Voldoet het huidige voorzieningenniveau rond het Hofplein?
53% vindt van niet en wil daar snel verandering in zien.
26% vindt dat het voldoet maar het kan veel beter.

Welke voorzieningen wil de Rotterdammer zien op het Hofplein?
Men ziet het liefst horeca gelegenheden als restaurants, cafés en terrassen (71%), gevolgd door horeca in de vorm van uitgaansvoorzieningen, nachtleven en podia (52%). Minder belangrijk voor het Hofplein vindt men winkels voor boodschappen (23%) en winkels voor funshoppen (19%).

Bovenstaande cijfers zijn een optelsom van waardering 4 en 5 uit onderstaand tabel.

	1 (heel onbelangrijk)	2	3	4	5 (heel belangrijk)
Winkels voor boodschappen	26%	23%	29%	14%	9%
Winkels voor funshoppen	33%	24%	24%	13%	6%
Horeca: uitgaansvoorzieningen, nachtleven, podium	11%	12%	25%	31%	21%
Horeca: restaurants, grand café, terras	7%	7%	16%	34%	37%

Erfgoed en cultuur

Het Hofplein kent een aantal kunstwerken en gedenktekens. Uit de reacties blijkt dat de Rotterdammers het behoud van dit erfgoed op het Hofplein belangrijk vinden. Hierbij een overzicht van de kunstwerken en gedenktekens en het percentage dat voor het behoud van deze werken is.

De Hofpleinvijver als blikvanger blijft en wordt nog beter zichtbaar – 87%

De sculpturen van Willem de Kooning zijn van grote toegevoegde waarde voor het Hofplein - 64%

Gedenkmonument op de hoek van Pompenburg/ Schiekade – 78 %
Overigens mag dat volgens 15% van deze groep liever op een andere plek op Hofplein.

72% van de respondenten staan achter het idee om de Anne Frankboom terug te plaatsen op de hoek Weena/ Coolsingel bij het Hilton Hotel.

De sculpturen van Willem de Kooning

Gedenkmonument op de hoek van Pompenburg/Schiekade

In de vragenlijst over kunst en gedenktekens vragen we Rotterdammers of zij zelf ideeën of suggesties hebben voor kunst en verfraaiing van het Hofplein. 791 Rotterdammers vulden deze vragenlijst in.

Een aantal ideeën komen meerdere keren terug.

- Zo geven 27 respondenten aan dat ze graag de leeuwen terug willen zien op het Hofplein.
- Ook zijn er meerdere respondenten die aangeven dat de Hofpleinfontein als kunstobject beschouwd moet worden en daarom een opknapbeurt verdient waarbij een aantal ook voorstelt sculptuur/sculturen in de fontein te plaatsen of de fontein mooi uit te lichten (16 respondenten).
- Het werken met lichtkunst wordt ook meerdere keren genoemd (11 respondenten).
- Ook multifunctionele kunst wordt enkele keren benoemd, kunst waar je naar kan kijken, maar ook op kan zitten, klimmen of onder kan schuilen als het regent (11 respondenten).
- Daarnaast geven meerdere mensen aan dat het mooi is als (jonge) Rotterdamse kunstenaars op het Hofplein een plek krijgen om hun werk te tonen.

Daarnaast zijn er ook een aantal unieke en creatieve suggesties:

'Ruimte voor wisselende expo's zodat het een plek wordt die blijft verrassen.'

'Een Olli voetgangerslicht. Het bijbehorende zebrapad mag dan de kleuren groen en wit van Rotterdam krijgen. Een veilige overgang voor alle Rotterdammers!'

'Het zou leuk zijn als er een soort geheime tuinsfeer ontstaat. [...] Een sfeer alsof het bij het oude stadhuis hoort.'

'Naast de waterbeesten verdient de fontein een veel luxer en mooier aanzicht. Laat de randen verfraaien. Plaats een sculptuur in de fontein.'

Bijlage 2 - Verslagen expertmeetings

Verkort Verslag | Hofplein Expertmeeting Fietsersbond

Maandag 22 maart 2021, 16 - 17 uur
Jan Laverman
Beer Pijpken
Beiden (bestuurs)leden Fietsersbond Rotterdam

Gespreksonderwerpen:

- In algemene zin de 'ruimte' voor fietsers in de toekomstige situatie.
- Momenteel is het Hofplein best een obstakel te noemen door de drukte, de vele auto's voetgangers en verkeerslichten voor allerlei gebruikers.
- Gemeente maakt aan de hand van de tekeningen en plattegronden van de toekomst duidelijk dat het toekomstig Hofplein helemaal pas in de aanpak waarbij er veel meer ruimte is voor fietsers en voetgangers.

- De belangrijkste punten:
  - » Breedte fietspad = 4,5 meter
  - » Boogstralen (de bochten): buitenbocht 15 meter, binnenbocht 10,5 meter

- Qua veiligheid gevoel zal Hofplein lijken op CS: tram en ander verkeer rijdt door elkaar, maar wel overzichtelijk en veilig. Minder verkeerslichten, maar wel zelf beter opletten als verkeersdeelnemer.
- Het Hofplein heeft straks een min of meer rechthoekige vorm en er zullen de regels gelden van een rotonde.
- Uit simulaties die de gemeente maakte blijk dat de tijdswinst voor fietsers straks tussen de 25 en 50% is.
- De nieuwe situatie zorgt er ook voor dat je als voetganger en fietser straks tijdens het wachten op de tram (wat sowieso minder zal voorkomen door de andere inrichting) je niet meer onveilig hoeft te voelen door achterlangs rijdende auto's.

Afsluiting:

Geen vragen meer; Fietsersbond geeft aan dat ze uitkijken naar het eindresultaat.

Concrete afspraken: voortgaan met in gesprek blijven.

Einde

Verkort Verslag | Hofplein expertmeeting met RCD

Vrijdag 12 maart. 2021 10.30 - 11.30 uur
RCD: Rob Ittman (operations manager bij Rotterdam Central District (RCD) en Nikki van Dijk (initiatiefnemer horecagelegenheid Biergarten)

Algemene opmerking: waardering voor het plan.

Gespreksonderwerpen:

Mobiliteit

- Voor gebruikers Schieblok is de expeditie (laden lossen) een speerpunt. Dat moet geborgd zijn.
- Parkeergelegenheid en de toegankelijkheid van parkeergarages goed borgen
- Met elkaar zorgen dat omgeving Schieblok geen dumpplek voor deelvervoer wordt
- Het zou fijn zijn als de tram meer stops zou hebben; hop on hop of anders
- In algemene zin is de bereikbarheid van het Schieblok en directe omgeving continu een punt van aandacht en gesprek

Vergroening

- Het kan bijna niet groen genoeg zijn.
- De waterberging ook publieke functie geven zodat mensen zien wat er gebeurt;
- Waterval toevoegen; een belevenis ervan maken
- Op het plein ook mogelijkheden toevoegen voor sporten bijvoorbeeld

Plinten

- RCD ziet graag een plintenvisie voor het hele gebied: wat gaan we er doen; graag meer dan (alleen maar) daghoreca en retail. Maar hoe dan ook vanuit een visie
- RCS start zelf met een plintenvisie voor het eigen gebied; waarin ook beheer en financiering zijn geregeld.

Afspraken

- Iris (Gemeente): legt contact met Frido (Arconiko architecten) over de Waterberging
- Iris (Gemeente): zorgt voor gesprek over plintenaanpak
- RCD en gemeente houden vinger aan de pols over de expeditie, bereikbaarheid en mobiliteit
- Iris (Gemeente): zorgt dat de suggesties van RCD (waterval, plinten, tram hop on hop off) gedeeld worden met betrokkenen rondom de gebiedsontwikkeling
- Er wordt periodiek afgestemd met RCD

Einde

Verkort Verslag | Hofplein Expertmeeting met Urban Department Store

Donderdag 11 maart 2021, 11.00 uur-12.00 uur – MS Teams
Aanwezig van UDS: Dominique van de Elsacker (directeur UDS), Arno Ruigrok (adviseur UDS), Steven Manhave (bestuur BIZ)

Gespreksonderwerpen:

- Mobiliteit: UDS maakt zich zorgen over bereikbaarheid van de binnenstad vanwege het mobiliteitsplan (niet alleen Hofplein): beperkingen van het autoverkeer is een risico. Duidelijk dat er steeds meer vervoersmogelijkheden komen, maar investeer daarin eerst voor er beperkingen worden gecreëerd. Gemeente wil doorgaand verkeer omleiden en belemmeren door centrum te gaan en niet het bestemmingsverkeer.
- Plinten: volgens UDS is en blijft Hofplein primair een verkeersplein met belangrijke entreefunctie en heeft daarom geen grote verwachtingen bij meer verblijf en aantrekkelijke plintfuncties.

Suggesties/wensen UDS:

- Zorg dat de entree van de stad aantrekkelijk is als het autoverkeer dat stad in wil wordt beperkt: de parkeerterreinen aan de randen en OV de stad moeten dan aantrekkelijk en optimaal zijn
- UDS meent dat het Hofplein heel fraai gaat worden

Concrete afspraken:

- UDS dient voor dit participatietraject een advies in bij de gemeente over mobiliteit en bereikbaarheid van de stad in het kader van economische kracht en potentie in binnenstad.

Verkort Verslag | Hofplein Expertmeeting met Red Company

Maandag 29 maart 2021, 11.00 uur-12.00 uur – MS Teams
Nanne de Ru (architect/ontwikkelaar) en Gijsbert van Estrik (projectontwikkelaar)

Gespreksonderwerpen:

- Realisatie Rise na oplevering Hofplein, deze hoek daarom geen onderdeel van herinrichting (nu);
- In Rise aandacht voor plint met aan Hofpleinzijde grandcafé/theaterzaal (Pschorr) en sociale functies (Doelwaterzijde);
- Waterberging: wordt gezamenlijk onderzocht en bekeken in waterwerkgroep Hofplein-Rise;
- Verkeersafwikkeling bewoners/gebruikers Rise past in de huidige plannen.

Suggesties/wensen Red Company:

- Een centrale pleinbeheerder voor het Hofplein
- Duidelijke functie geven aan de achterzijden van gebouwen om Hofplein zodat connectie ontstaat met de bijzondere en creatieve gebieden (ZoHo, RCD, Hofbogen)

Concrete afspraken:

- Werkgroep waterberging
- Periodiek afstemmen over projecten

Bijlage 3 - Programma Workshop 'Hoe gaat het Hofplein klinken?'

Datum: 15-03-2021, 19:00 – 20:00 uur
Locatie: Online

Achtergrond

Hoewel vaak nog niet erkend, speelt geluid een belangrijke rol in de beleving van stedelijke openbare ruimtes. Hoe zo'n ruimte klinkt, bepaalt mede hoe hij gebruikt (of niet) zal worden. Vandaar dat het van belang is om goed na te denken over de auditieve inrichting ervan.

Doel van de bijeenkomst

Doel is het bij elkaar brengen van omwonenden en gebruikers van het Hofplein, alsmede beleidsmakers en onderzoekers om met elkaar van gedachten wisselen omtrent de huidige en toekomstige geluidssituatie rondom het Hofplein. Hoe klinkt het plein nu? Wat vinden we daarvan? Hoe zou het moeten klinken?

Schema

19:00-19:05: Welkom en korte introductie (Introfilmpje, Jef Pfaff en Marcel Cobussen)
19:05-19:15: Spreker 1: pleingebruiker (Jannie van Andel)
19:15-19:25: Spreker 2: beleidsmedewerker (Daniel Koster)
19:25-19:35: Spreker 3: geluidsarchitect (Huba de Graaff)
19:35-19:55: Vraag en antwoord sessie om tot een uitwisseling van ideeen te komen. Dit aan de hand van concrete stellingen en vragen.
19:55-20:00: Afsluiting (Marcel en Jef)

Marcel Cobussen is hoogleraar Auditieve Cultuur aan de Universiteit Leiden. Hij houdt zich bezig met de vraag hoe mensen zich horend en luisterend tot hun omgeving verhouden. En meer specifiek: hoe geluiden ons doen en laten beïnvloeden en hoe wij onze auditieve omgeving beïnvloeden (of niet). Marcel wil deze workshop kort inleiden door een net wat ander perspectief te schetsen dan in de Fonteingesprekken en enquêtes is gepresenteerd.

Jannie van Andel is een bewoner van de Weena flat. Haar verhaal bestaat achtereenvolgens uit: 1) Weergave van de huidige situatie; 2) het effect van geluid op de gezondheid; 3) Nieuwe situatie en onze wens

Daniel Koster is beleidsadviseur milieu bij gem. R'dam en betrokken bij het geluidonderzoek Hofplein. Hij gaat in deze presentatie kort wat vertellen over: (a) De geluidsituatie in R'dam (incl. Hofplein); (b) Inzet R'dam t.a.v. geluid; (c) Eerste resultaten Gemeentepeiler; (d) Eigen ervaringen luisterwandeling Hofplein

Huba de Graaff

Huba de Graaff is componist, en maakt kunst met georganiseerd geluid. Ze heeft meerdere projecten rond geluidsbeleving in de openbare ruimte en bewegend geluid op haar naam staan. Verdraaiing van perspectief en articulatie van het 'gemis' vormen een belangrijk uitgangspunt.

In haar presentatie probeert Huba zich voor te stellen hoe fantastisch het Hofplein zou kúnnen klinken, door bepaalde geluiden extra uit te lichten, fantasiegeluiden toe te voegen, en zo een nieuw klinkend Hofplein te scheppen. Een beetje zoals die architectenimpressies van straten met wandelende perfecte en gelukkige mensen, in een zonovergoten bomenlaan. Maar dan met geluid.

Stellingen/vragen

1. Het plein is nu voornamelijk van gemotoriseerd verkeer. De bedoeling is dat het een plein van en voor mensen wordt. Maar welke mensen? Jongeren? Toeristen? Gezinnen met kinderen? Winkelpubliek die even een rustpauze neemt? Mensen die rustig een boek willen lezen? Feestvierders?

2a. Gemotoriseerd verkeer (inclusief de tram) maakt altijd herrie: het Hofplein moet daarom vrij gemaakt worden van dit soort verkeer.

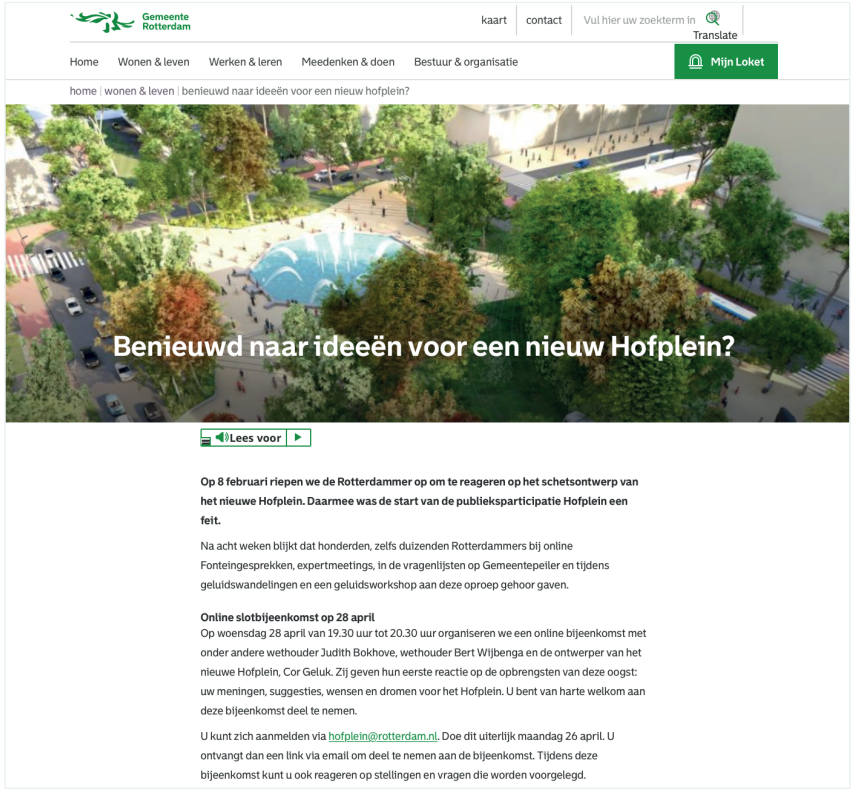
2b. Het Hofplein ligt midden in een grote stad, daar mag best wel wat verkeerslawaai te horen zijn.

3a. Het Hofplein moet zo stil mogelijk worden, echt een parkje om tot rust te komen.

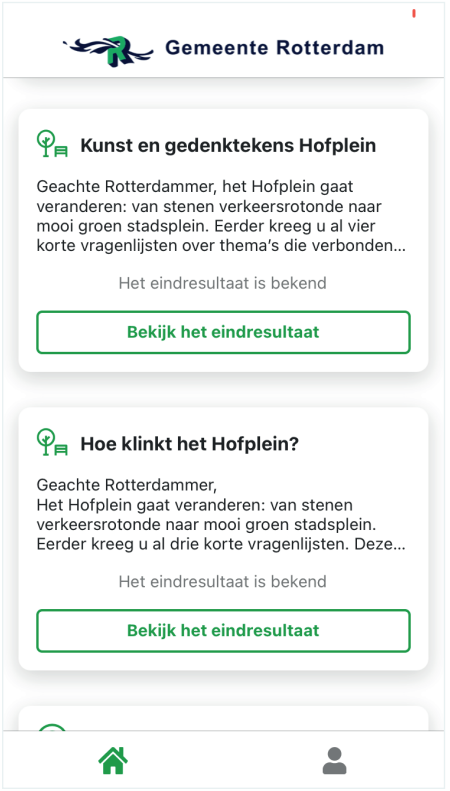
3b. Horeca rondom het Hofplein maakt het wel gezelliger: pratende en lachende mensen, een straatmuzikant, wat evenementen op zijn tijd.

4. Het nieuwe Hofplein moet gevarieerder gaan klinken. Daarvoor zijn naast mensen ook dieren, bomen/ planten, en water belangrijk. Aan welke dieren, planten of andere elementen denkt u?

Bijlage 4 - Screenshots webpagina, gemeentepeiler, AD en filmpje Kick-off

Screenshot webpagina rotterdam.nl/hofplein

Screenshot app Gemeentepeiler

Artikel AD

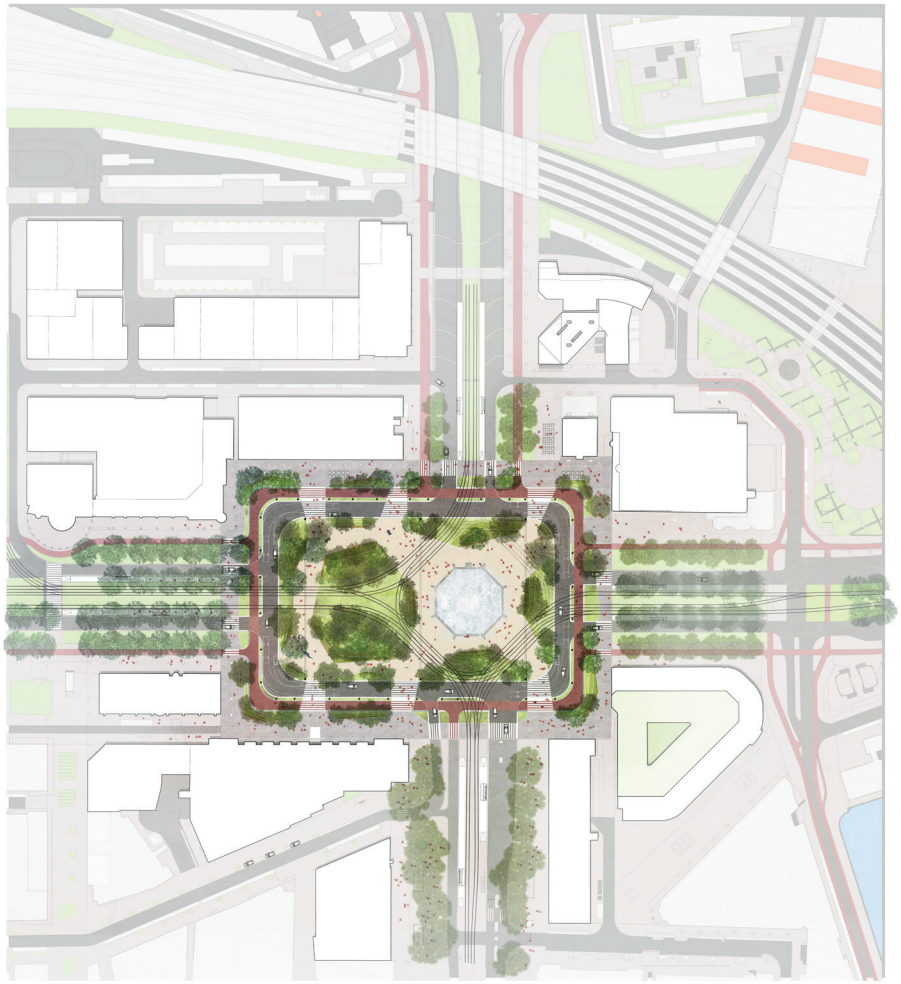

Screenshots film kick-off publiekscampagne

Bijlage 5 - Sfeer impressies nieuw Hofplein

Bovenaanzicht Hofplein

Perspectief 1

Perspectief 2

Perspectief 3

Bijlage 6 - Presentatie Hofplein Fonteingesprekken

Programma.

- Introductie
- Ambitie 7 stadsprojecten
- Schetsontwerp
- Mobiliteit
- Geluidsbeleving
- Wat is uw droom voor het Hofplein?
- Afronding

fontein-
gesprekken

Gemeente Rotterdam

HOFBOGENPARK

ALEXANDERPLEIN

PARK MAASHAVEN

SCHOUWBURGPLEIN

De 7 Stadsprojecten

RIJNHAVEN PARK

WESTBLAAK

HOFPLEIN

GETIJDENPARK FEYENOORD

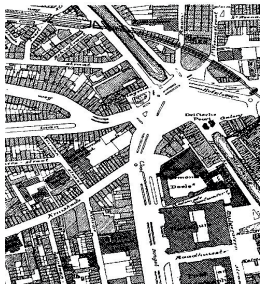

1

Geschiedenis van het Hofplein

1930

1950

verankerd in het geheugen van de stad

2

Huidige situatie

Hofplein vandaag

De plint van het plein

Architectuur

Oversteken

Meubilair en objecten

3

Ambitie

Geluid: -10dB

- Extra waterberging / verbetering kwaliteit watersysteem
- Oost-west boulevards heel veel extra groen
- 1 van de schoonste binnensteden (luchtkwaliteit)
- Milieugevoelige functies nu wel mogelijk langs boulevards
- Meer ruimte fiets, voetganger en nieuwe mobiliteit

- Circa 10 keer het groothandelsgebouw aan programma als bouw- of studie plan
- Bouwplannen nu zorgen voor groei van 15.000 extra inwoners binnenstad

kansen en opgaven

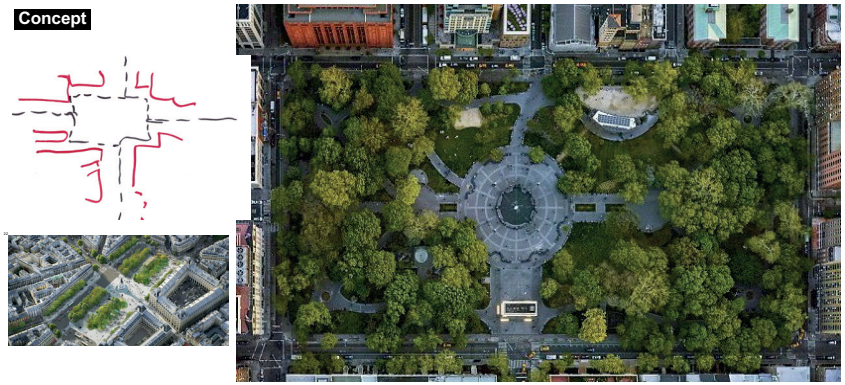

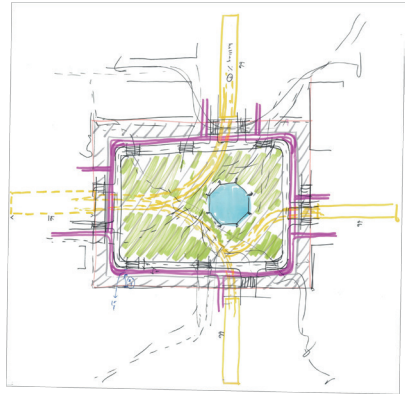

De stad is in beweging –
wensen / behoeftes zijn veranderd

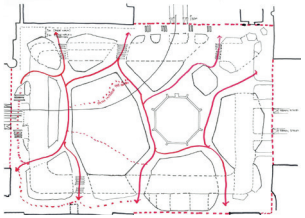

4

Concept

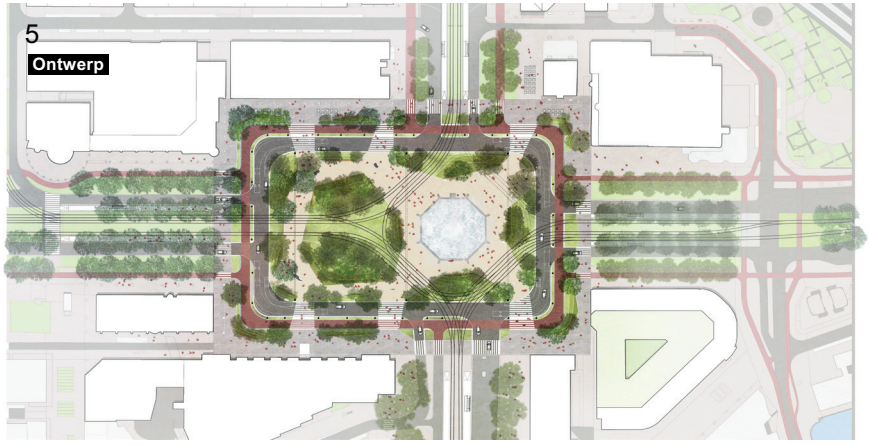

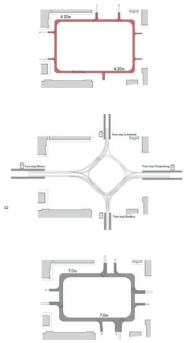

5

Ontwerp

Verkeer

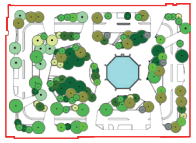

Zitten bij de fontein

Bomen

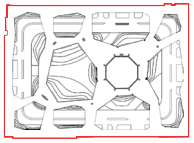

Beelden en monumenten

Op dit moment staan er drie belangrijke kunstwerken van Willem de Kooning op het plein: Seated Woman, Reclining Figure en Standing Figure. Deze kunstwerken worden opnieuw opgenomen in overleg met het centrum voor Beeldende Kunst zijn gekeken moeten worden naar de beste plek.

Wij kunnen ons voorstellen dat de kunstwerken beter tot hun recht komen als ze ook voetbaar zijn, daarom zijn ze op het plein opgaan.

Naast de kunstwerken zal er ook een plaats worden opgenomen voor herhaldenkingsmonument ter nagedachtenis aan de 20 gelijquidende mannen die op 12 maart 1945 door de Duitse bezetters op het Hofplein werden omgebracht.

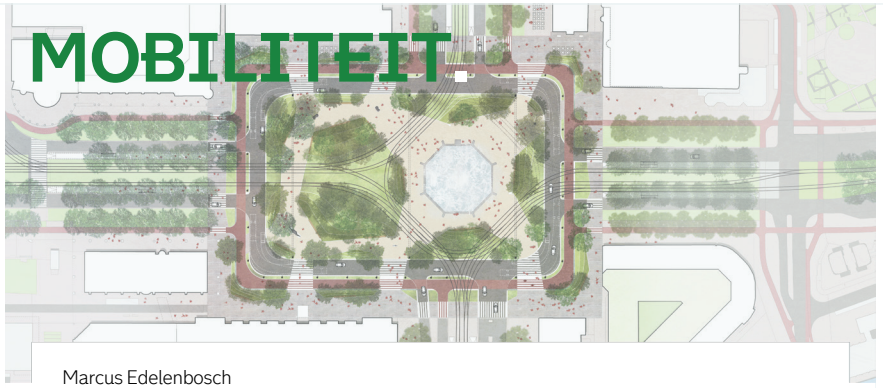

Voor het Hilton Hotel

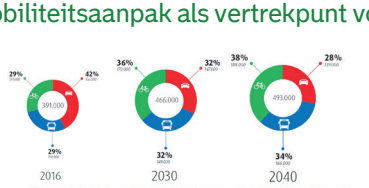

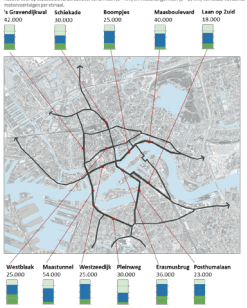
Rotterdamse Mobiliteitsaanpak als vertrekpunt voor vernieuwing Hofplein

Mobiliteit neemt toe

Verdeling van het aantal ritten per dag per modaliteit en de omvang van de mobiliteit per jaar in de binnenstad

Potentie voor alternatieven

Vier leidende principes: ruimte voor voetgangers, fietsers

Rotterdamse Mobiliteitsaanpak als vertrekpunt voor vernieuwing Hofplein

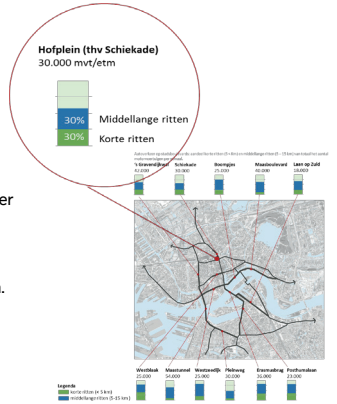
Meer ruimte voor fietsers en voetgangers op Hofplein ?

KANSRIJK!

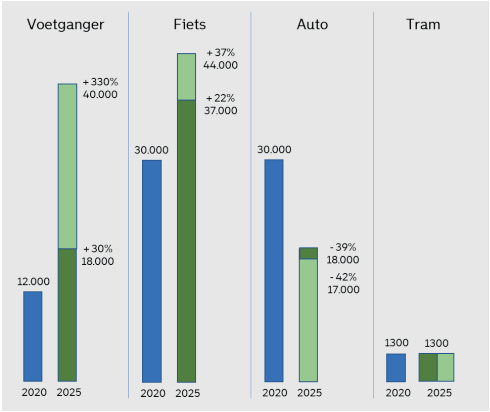
Verdeling laat zien dat autoverkeer alternatieven heeft:

- Korte en middellange ritten: lopen, (elektrische)fiets, OV, P&R
- Lange ritten: verbetering ruit met A16 en Blankenburg geeft meer verkeer over ruit, minder door stad

Een deel van het verkeer zal anders door de stad gaan rijden.
Het verkeerscirculatieplan voor de binnenstad geeft hier inzicht in.

Verandering gebruikers Hofplein (24h)

'sterke groei voetgangers en fietsers'

'40% minder autoverkeer'

'4x meer voetgangers en fietsers dan autoverkeer'

Legenda

- 2020
- 2025 trendlijn VCP
- 2025 transitielijn VCP

getallen zijn op basis verkeersmodel verkeersplan binnenstad (VCP), tellingen en deels omrekening van 2u-cijfers.

Onderzoek naar geluidbeleving Hofplein

Gemeente Rotterdam

Fotografie: Iris van den Broek

Inhoud.

1. Context
2. Doe mee!

Context.

- Geluid speelt een belangrijke rol bij de waardering van de openbare ruimte.
- Daarbij gaat het niet alleen om het reduceren van geluid, maar ook om het auditief aantrekkelijk maken van de openbare ruimte.
- Dit kan bijvoorbeeld door het maskeren van geluid en slimme ingrepen.
- Door verdichting neemt het belang van aantrekkelijke openbare ruimtes toe.

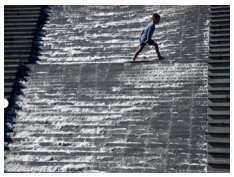

Context.

1. Limmatplatz, Zürich

2. Promenade Plantée, Parijs

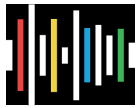

3. Dakpark, Rotterdam

Doe mee!

1. Luisterwandelingen

2. Digitale bijeenkomst

3. MoSART app

4. Gemeentepeiler

Aanmelden kan via www.rotterdam.nl/hofplein

Afronding.

Hoe kunt u nog meer meedoen?

- Gemeentepeiler Rotterdam app
- Luisterwandelingen
- Digitale workshop geluid | 15 maart
- MoSART app

Planning

Zomer 2021: voorlopig ontwerp

Hofplein Fonteingesprek | 17 februari 2021.

38

